

**Recenzija par VSIA „Latvijas Radio” raidījumiem
"Krustpunktā", "Pēcpusdiena", "Dienas notikumu apskats", "Atvērtie faili", "Labrīt".**

Recenzijas ietvaros vērtēti 2019. gada otrā pusgada un 2020. gada pirmā pusgada pārraidītie raidījumi. Recenzējamos raidījumus, to skaitu un vērtējamo laika periodu noteica Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (NEPLP), bet konkrēto raidījumu atlase bija mana kā recenzijas autora izvēle.

<i>Nr.</i>	<i>Raidījuma nosaukums</i>	<i>2019. gada otrais pusgads</i>	<i>2020. gada pirmais pusgads</i>
1.	"Krustpunktā"	Pēc izvēles 3 raidījumi	Pēc izvēles 3 raidījumi
2.	"Pēcpusdiena"	pēc izvēles 3 raidījumi (t.sk. vismaz 1 piektdienas raidījums)	pēc izvēles 3 raidījumi (t.sk. vismaz 1 piektdienas raidījums)
3.	"Dienas notikumu apskats" ("Latvijas Radio 1" ēterā plkst.18.00)	pēc izvēles viena nedēļa pēc kārtas	pēc izvēles viena nedēļa pēc kārtas
4.	"Atvērtie faili"	pēc izvēles 3 raidījumi	pēc izvēles 3 raidījumi
5.	"Labrīt"	pēc izvēles 3 raidījumi	pēc izvēles 3 raidījumi

Ņemot vērā izvēli darbu atlasē, pēc nejaušības principa izvēlējos pērnā gada oktobra, novembra un decembra mēneša pirmo nedēļu pirmos raidījumus, bet 2020. gadā pirmajā pusgadā raidījumi vērtēti no laika, kad Latvijā jaunā koronavīrusa izraisītās slimības Covid-19 dēļ jau bija izsludināta ārkārtējā situācija aprīļa, maija un jūnija mēnešos. Arī šajā gadījumā raidījumu atlasē izvēlētas mēneša sākuma pirmās pieejamajās pārraides. Jāpiebilst, ka “Atvērtu failu” novērtējums 2019. gada otrajā pusgadā nebija iespējams, jo tas ētera debitēja tikai 2020. gada 2. aprīlī.

Novērtējums sniegts, vadoties pēc EPLL 71. panta pirmajā daļā noteiktajiem sabiedriskā pasūtījuma uzdevumiem, Nolikuma par sabiedriskā pasūtījuma veidošanas principiem, Vadlīnijām Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma piemērošanai, veidojot ziņu, informatīvi dokumentālos un diskusiju raidījumus, it īpaši priekšvēlēšanu laikā, kā arī ņemot vērā Elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālās stratēģijas 2018. - 2022. gadam Pielikumā Nr. 6 "Kritēriji sabiedriskā pasūtījuma raidījumu/projektu novērtēšanai ietvertos kritērijus.

“Atvērtie faili”

Ētera datumi un klausīto pārraižu nosaukumi:

02.04.2020 “#01 "airBaltic" krīze: Ko Latvijas ekonomikai nozīmē uzņēmuma dīkstāve”

07.05.2020 “#06 Bērnu dalīšana jeb ģimenes strīds, kas pārauga starptautiskā skandālā”

04.06.2020 “#10 Azartspēļu bizness. Nelaime vai regulējama uzņēmējdarbība?”

No 2020.gada 2. aprīļa ceturtdienās plkst. 12.30 Latvijas Radio 1 ēterā skan jauns pētnieciskais raidījums „Atvērtie faili”, kurā, kā solīja raidījuma veidotāji, ik nedēļu tiks atklāti, pētīti un skaidroti sabiedrībā aktuāli notikumi un procesi, vairojot Latvijas iedzīvotāju izpratni par tiem, kā arī piedāvājot konstruktīvus risinājumus iezīmētajām problēmām. Raidījums veidots analītiska dokumentāla audio stāsta formātā par sabiedriski nozīmīgiem tematiem.

Jau ar pirmo raidījumu 2. aprīlī par “airBaltic” krīzi novērojuma profesionāla režijas un operatoru darbu kvalitāte, izmantojot plašu tehnisko risinājumu klāstu – piemēram, lidmašīnas pacelšanās

skaņas, lidostas terminālu paziņojumu un pilota balss lidmašīnā atskaņošana rada klātesamības sajūtu, kas piesaista un pietuvina klausītāju stāsta saturam un bagātina to. Teicami vērtējama arī scenārija dramaturģijas kvalitāte, kurā atklājas redaktora darbs – žurnālists raidījumā izved klausītāju cauri “airBaltic” nedienām Covid-19 laikā, hronoloģiski secīgi analizējot problēmu cēloņus, pievēršoties aviokompānijas finanšu datiem, vienlaikus neaizmirstot par klausītājam skaidri sniegtu izklāstu, kurā vērtē, kādas sekas problēmsituācija rada un nākotnē varētu radīt uzņēmuma darbiniekiem, valstij un sabiedrībai. Raidījumā sniegti plaša klāsta interviju fragmenti – runāts gan ar lidostas darbinieku, pilotu, gan visas kompānijas izpilddirektoru, tādējādi piedāvājot viedokļu daudzveidību. Pirmais raidījumā uzrunātais ekonomists šķiet atklāj ne tikai raidījuma, bet visas Latvijas mediju vides grūtības ar ekspertu izvēles trūkumu – uzrunāto un pieejamo tautsaimniecības ekspertu šaurais loks noved pie pastāvīgas un neproporcionāli lielas banku ekonomistu nokļūšanas ēterā. Šī ir problēma ne tikai radio, tas pats cits attiecināms uz principā visu sabiedrisko un komerciālo mediju darbu. Konkrētajā raidījumā tā veidotāji šo tipisko apgrūtinājumu tomēr līdzsvarojusi, nepaliekot tikai pie vienas bankas ekonomista, bet gan papildinot viņa teikto ar Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK) finanšu un nodokļu eksperta vērtējumu.

Otrs recenzijā apskatītais raidījuma sižets “#06 Bērnu dalīšana jeb ģimenes strīds, kas pārauga starptautiskā skandalā” vēstīja par Latvijā skandalozo Kristīnes Misānes gadījumu. Raidījumā intervēta Misāne, kā arī intervijai uzrunāts, bet tai nav piekritis, strīdā iesaistītais vīrs – tādējādi raidījuma veidotāji centušies nodrošināt abu pušu viedokļa atspoguļojumu. Lai to līdzsvarotu, žurnālists raidījumā nolasiņa vīra e-vēstulēs sniegtos skaidrojumus, kurās pamatots, kāpēc viņš atturas runāt. Raidījumā liela uzmanība pievērsta Misānes interviju citātiem un stāsta detaļām, ar to gan nodarbojās lielākā daļa mediju, bet lielākā vērtība meklējama raidījuma daļā, kas skaidro problēmas kontekstu – to, kādi vēl gadījumi Latvijā ir pieredzēti, kā arī, kāda ir Latvijā piekoptā tiesu prakse šādos gadījumos.

Arī trešajā recenzijā apskatītajā epizodē “#10 Azartspēļu bizness. Nelaime vai regulējama uzņēmējdarbība?” plaši izmantotas tematikas sniegtās iespējas izmantot dažādus skaņas risinājumus, - spēļu automātu džinkstoņa un ātro kredītu reklāmu rullīšu skanīgie džingli. Iepriekšējā sižetā par Misāni pats stāsts un tā raksturs ievērojami apgrūtināja šos variantus. Žurnālisti ar varoņa teiktā palīdzību arī uzbur ainu, kā tieši azartspēļu atkarība ir tuva ātro kredītu vieglajai sasniedzamībai. Raidījumā žurnālisti induktīvi un dinamiski pāriet no atklāta cilvēkstāsta pie azartspēļu liberālā regulējuma problēmas. Īpaši uzteicami, ka raidījuma autori nepaliek tikai pie spēļu zāļu un to regulējuma kritikas un apskata (šāda prakse medijos novērojama nereti), bet, nodrošināt godprātīgu viedokļu atspoguļojumu, sniegta iespēja izteikties arī vienam no nozares līderiem, spēļu biznesa īpašniekam Jānim Zuzānam. Gan šajā, gan iepriekš apskatītajos sižetos novērojama žurnālistu iederīga līdzdalība satura komunikācija, kā arī spēja nodrošināt stabilu profesionālo kvalitāti. Jāpiebilst, ka teicami izstrādātajiem raidījumiem nav konsekventi pievienoti teksta formāti mājaslapā “lr1.lsm.lv”. Pirmajos divos sižetos sniegti nelieli apskati, kas ieskicē, par ko būs stāstīts, bet trešajam audio failam klāt pievienots viss audio ierunātais teksts - ap 24 tūkstošiem rakstu zīmes, kas nerada pārlicību par šāda pievienotā darba lietderību un efektivitāti kvalitatīvi veidotā sižeta pārņemšanai teksta formātā un tālākai izmantošanai.

“Krustpunktā “

Ētera datumi un klausīto pārraižu nosaukumi:

01.10.2019: “Krustpunktā diskusija: Kā situāciju ietekmēs bezdarbnieka pabalsta samazināšana”,

01.11.2019: “Budžets. Mediķu protesti. SIF konkursa rezultāti. Tos un citus notikumus vērtē žurnālisti”

02.12.2019: “Krustpunktā - kādreizējais veselības ministrs, ārsts Ivars Eglītis”

01.04.2020 “Aktualitātes Covid-19 ierobežošanā. Skaidro SPKC pārstāvis Jurijs Perevoščikovs”

01.05.2020 Žurnālisti par vīrusa diktēto dzīves ritmu, par Krājbankas miljoniem un atbrīvošanu Rīgā

01.06.2020 Ilona Kronberga: Mēs lēnām veicam pagriezienu no mērķa grupām uz sistēmisku pieeju

Kā minēts raidījuma aprakstā, tā redzes lokā ir aktuālo notikumu analīze Latvijā un pasaulē: politiskās diskusijas, ekonomikas, sociālo u.c. problēmu analīze, amatpersonu izvaicāšana, pētnieciskie raidījumi. Tāpat studijā kopā ar ekspertiem tiek vērtētas un komentētas politiskās, ekonomiskās un sociālās norises Latvijā. Bet klausītāju viedokli raidījuma veidotāji aicina izteikt "Brīvajā mikrofonā". „Krustpunktā” komanda pārbauda informāciju, kas radījusi aizdomas par negodīgu rīcību, un bieži vien veic savu žurnālistisko izmeklēšanu, norādīts “Latvijas Radio 1” aprakstā.

Domājot par Elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālās stratēģijas 2018. - 2022. gadam Pielikumā Nr. 6 “Kritēriji sabiedriskā pasūtījuma raidījumu/projektu novērtēšanai” ietvertajiem kritērijiem, tad no tiem šī raidījuma kontekstā jāizceļ autoru zināšanas un kompetence, kas raidījuma dinamiskās tiešraides specifikas dēļ, manuprāt, vērtējamas kā izcilas. Kā izcilas vērtējamas arī autoru spējas reaģēt neordinārās situācijās. Tas attiecināms gan uz raidījuma norisi kopā ar viesiem, gan tautā tik populāro raidījuma sadaļu “Brīvais Mikrofons”. Esošajos darba intensitātes apstākļos kā ļoti augsts ir vērtējams arī raidījumu vadītāju iepriekšējās sagatavotības līmenis, kas parādās epizodēs, kurās pēc viesu izteikumiem vadītājs ir spējīgs uzdot precizējošus jautājumus, tajos ietverot iepriekš izpētītus faktus, piemēram, “Krustpunktā diskusija: Kā situāciju ietekmēs bezdarbnieka pabalsta samazināšana” 2019. gada 1. oktobrī raidījuma vadītāja Māra Jansone raidījuma sākumā pārtrauc Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) priekšsēdētāju Egilu Baldzēnu, kurš skaidroja, kas viņa pārstāvēto asociāciju satrauc saistībā ar tolaik aktuālo Labklājības ministrijas ieceri samazināt bezdarbnieka pabalsta piešķiršanas laiku un lielumu. Lai gan E.Baldzēns praktiski vienīgo uzmanību veltīja tikai vienam aspektam, pārejas noteikumu neesamībai, raidījuma vadītāja prasīja precizēt citus LBAS iebildumus, tādējādi neļaujot viesim runāt tikai par viņam vēlamo tematu, bet liekot konkretizēt organizācijas vadītāja teikto. Lai gan šāda nianse var šķist elementāra žurnālistikas sastāvdaļa, tā daudzviet Latvijas medijos ir iztrūkstoša. Konkrētajā raidījumā vadītāja vada sarunu starp četriem viesiem, iespējams, tāpēc daudzi šāda veida precizējumi diskusijā vairs neparādās. Tie gan šīs pašas vadītājas darbībā redzami 2019. gada 2. decembra intervijā ar kādreizējo veselības ministru, ārstu Ivaru Eglīti, kur intervija ir fokusēta tikai starp intervētāju un intervējamo.

Vēl augstāka līmeņa spriedze un raidījumu dinamika konstatējuma pārraidēs, kas notiek jau Covid-19 ārkārtējās situācijas laikā. 1. aprīlī raidījuma vadītājs Aidis Tomsons kopā ar kolēģiem žurnālistiem izvaicā Slimību profilakses un kontroles centra Infekcijas slimību riska analīzes un profilakses departamenta direktoru Juriju Perevoščikovu. Īpaši uzteicama ir raidījuma veidotāju prakse aicināt palīgā raidījuma vadītājam intervējamo personu izvaicāt kolēģus žurnālistus no citiem medijiem, tostarp komercmedijiem. Tas iepazīstina auditoriju ar mediju profesionāļiem no citiem medijiem, bagātina raidījuma saturu. Konkrētajā gadījumā kopā ar raidījuma vadītāju A.Tomsonu SPKC pārstāvi izvaicā, kā piesaka raidījumā, žurnālisti Imants Federiks Ozols un Gatis Suhoveckis no TV3. Diemžēl, piesakot viesus, netiek minēts, ko konkrētajā brīdī pārstāv vai kādreiz ir pārstāvējis F.Ozols, kas laikā, kurā cilvēkiem ir arvien grūtāk nošķirt, kurš ir vai nav žurnālists, ir būtiski. Sarunas laikā F.Ozols šo kļūdu novērs.

Raidījums “Krustpunktā”, kā to parāda arī visas klausītās 2020. otrā pusgada pārraides, teicami izmanto tehnoloģiju sniegtās iespējas, kā laikā, kad divu metru distancēšanās nosacījums izslēdz viesu klātesamību studijā, tomēr nezaudēt, turklāt vēl kāpināt, dinamiku, izmantojot viesu savstarpējo saziņu caur dažādām platformām. Konkrētajā raidījumā vadītājs atradās studijā un ar uzrunātajiem žurnālistiem sazinājās, izmantojot Skype, bet intervējamo varoni sasniedza sazvanoties pa telefonu. Tas viss notiek sinhroni. Lai gan novērojamas sīkas tehniskas aizķeršanās, tās netraucēja raidījuma sekmīgai norisei.

Īpaši uzteicama ir raidījuma veidotāju izvēle 1. jūnija raidījumā jautājumā par problēmām bērnu tiesību aizsardzības sistēmā intervēt tieslietu ministra padomnieci un domnīcas „Providus” asociēto pētnieci Ilonu Kronbergu. Šeit primāri nav tik būtiska intervējamā izvēle, kā kompetenci es neapšaubu, bet gan lēmums pandēmijas karstumā, kad apkārt informatīvajā telpā ir tik daudz karstu

notikumu ekonomikā un veselībā, neaizmirst par tēmām, kas ir klātesošas un problemātiskas, bet ne tik viegli sadzirdamas.

Runājot par multimediju risinājumu apguvi un satura pārizmantošanu, "Krustpunktā" ir paraugs visiem pārējiem Latvijas Radio raidījumiem – tajā izskanējušās ziņas regulāri nonāk "Lsm.lv" ziņu lentā (turklāt šo ziņu tīmekļa saites pievienotas ierakstiem), raidījums ir audiovizuāls, redzams arī Latvijas Televīzijā (LTV). Raidījumu viesi regulāri tiek fotografēti, bet fotogrāfijas pievienots vēlāk ierakstam. Vienlaikus raidījuma veidotāji spilgtas un būtiskas izskanējušās tēzes izmanto sociālajos tīklos, īpaši "Twitter". Sociālo tīklu platformas iesakāms izmantot vēl vairāk (īpaši "Facebook"), kas nestu lielāku auditoriju saturam, kā arī ļautu izskanējušo saturu nogādāt līdz plašākam klausītāju un skatītāju klāstam.

"Pēcpusdiena"

Klausīto pārraižu datumi: 01.10.2019, 01.11.2019, 02.12.2019, 01.04.2020, 05.05.2020, 05.06.2020.

"Kad darba diena tuvojas beigām un cilvēki sāk mērot ceļu uz mājām, Latvijas Radio 1 piedāvā informatīvi analītisku programmu „Pēcpusdiena”,” tā raidījuma programmu raksturo tās veidotāji. Uzreiz jāpiebilst, un šī ir problēma vairākiem Latvijas Radio raidījumiem, tie ne visi ir ērti atrodamā mājaslapā "Replay.lsm.lv". Piemēram, 1. oktobra "Pēcpusdienas" pārraides bloku varētu sadalīt trīs daļās:

- 1) diskusija ar Valsts kontroli par budžeta prioritāro pasākumu izvērtēšanas procesu;
- 2) stāsts par to, kā Baiba un Kalvis Lapsiņi kafijas grauzdētavu "Tīrs miers" izveidojuši Gulbenes novada Rankas pagastā;
- 3) saruna par to (gan tiešraides, gan ieraksta formā), kā Latvijas Veterinārārstu biedrība iebilst pret ieceri Pārdaugavā ierīkot "kaķu pilsētīņu".

"Replay.lsm.lv" pieejams tikai pirmais un trešais bloks, bet ne otrs. Šāda situācija atkārtojas arī citās klausītājās pārraidēs. Novērojamas arī nelielas tehniskas nepilnības raidījumu ierakstos, piemēram, sižets par kafijas grauzdētavu uzreiz nesākas ar pieteikto tematu, tā sākumā palikusi nenomontēta 40 sekunžu gara sporta ziņu daļa, kas, kā redzams programmā, pieejama ar atsevišķu pogu "klausīties". Redzams, ka arī sportu ziņu beigas norautas un pārnestas uz jau minētā nākamā sižeta sākumu. Šādi sīki pārrāvumi atkārtojas arī citos klausītājos raidījumus, taču to laika nobīde pārsvarā ir mazāka par minētajām 40 sekundēm.

Savukārt pats sižetu saturs un redakcionālais darbs vērtējams kā ļoti labs. Tostarp kā tāds vērtējams arī minētais sižets par grauzdētavu. Tas ir sabiedrībai aktuāls stāsts par jauniem cilvēkiem, kas no ārzemēm atgriežas Latvijā, sniedz pozitīvu piemēru, kā veiksmīgi iedzīvoties Latvijā pēc ilglaicīgas prombūtnes ārzemēs. Ir gan trūkumi, kas jāuzlabo, lai to nodēvētu par teicamu. Raidījuma tehniskajā izpildījumā dzirdami nelieli īsi skaņas pārrāvumi, kas traucē plūstoši uztvert sacīto. Sižetā iztrūkst kaut viens īss teikums par to, kāpēc šāda intervija ir būtiska, kāpēc jārunā par reemigrāciju.

Runājot par politikas un ekonomikas kritisku atspoguļojumu, programmas veidotāji cienjami ir pelnījuši sevi dēvēt par informatīvi analītisku satura radītāju. Par to liecina vairāki no klausītājiem sižetiem, tostarp 2. decembra programma. Arī sižetu pieteikšana un noformēšana ir augstā līmenī. Piemēram, 2. decembra sižetā Filips Rajevskis ir nodēvēts par politologu un sabiedrisko attiecību aģentūras "Mediju tilts" līdzīpašnieku. Tas medijos Latvijā tā nenotiek ļoti bieži. Salīdzinājumam kolēģi no Latvijas Televīzijas regulāri šo ekspertu bieži piesaka kā politologu, nepieminot viņa saistību ar aģentūru, kas regulāri apkalpojusi politiskās partijas. Šāda kļūme novērojama arī komercmedijos, bet attiecīgi klausītājā raidījumā tā producenti bijuši gana vēģīgi pret šādu tikai šķietami nelielu detaļu. Par programmas veidotāju profesionalitāti liecina visos klausītājos sižetos pieaicināto viesu spektrs. Piemēram, raidījumā par to, ka no 1. decembra auto jābūt aprīkoti ar ziemas riepām, uz saruna aicināta Latvijas vides ģeoloģijas un meteoroloģijas centra hidrometeoroloģisko prognožu nodaļas vadītāja, Valsts policijas Satiksmes drošības pārvaldes

priekšnieks, uzņēmuma Tavasriepas.lv pārstāvis un drošas braukšanas skolas apmācību direktors. Lai gan pati ziņa mediju dienas kārtībā ierasti ir neliela un ļoti īslaicīga, programmas veidotāji to ir izvērsuši par sarunu, kurai klāt pievienots plašāks notikuma kontekstuāls izvērsums.

1. aprīlī klausītajā pārraidē ir dzirdams, ka pašdziedināšanās un dzīvošana bez bailēm ir tie atslēgas vārdi, ko sarunas laikā ar Latvijas radio uzsvērusi monogrāfijas "Latviešu dziedināšanas tradīcija" autore un Kurzemes Humanitārā institūta pētniece Ieva Ančevska. Pats sižets un tā saturs ir aktuāls un atbilst plašas auditorijas interesēm, taču tajā ļoti pietrūka kāda zinātnes un klasiskās medicīnas pārstāvja, kas spētu komentēt, cik tālu ar šo padziedināšanos cilvēkiem ir droši aizrauties. Intervētā persona ir cienījama savas jomas eksperte un intervijā neaicina cilvēkus kā primāro ārstniecības metodi izmantot dažādas zālītes, taču viņa viena, kā arī sižeta autore nesniedza pilnīgāku stāsta ainu par to, kas jāņem vērā, izvēloties sekot tautas medicīnai.

5. jūnija programmā dzirdama saruna, kas atkārtoti apliecina Latvijas Radio 1 spēju analizēt tematus, kas nav pirmie ziņu lentās, bet vienlaikus ir saturiski nozīmīgi. Šajā gadījumā stāsts ir par to, kā Kultūras ministrija vērtē kino nozares vajadzības, kas Covid-19 izplatības laikā palika maz sadzirdēta tēma. Izklaides un kultūras nozares pandēmijas laikā nonāca neapskaužamā situācijā, protams, līdzīgās situācijās bija citas nozares, bet tas nemazina konkrētā temata nozīmīgumu. Īpaši tāpēc, ka laikā, kurā cilvēki izteiktā pārsvarā palika mājās, šīs bija nozares, kas palīdzēja saglabāt mierīgāku prātu un atpūsties, kas ir svarīgi veselības nodrošināšanai. Šie apsvērumi tika apspriesti arī sarunā, kam klātesoša bija saruna par finanšu situāciju filmu plānošanā un izveidē.

Programma ir ļoti intensīva un dinamiska, tās veidotājiem ikdienas jānodrošina operatīvs ētera aizpildīšanas grafiks. Šajos apstākļos manis pieminētās sīkās kļūdas šķiet saprotamas, bet tas, protams, neliedz tās censties novērst. Manā ieskatā programmas satura vērtība un oriģinalitāte ir novērtējama kā izcila.

“Labrīt”

Klausīto pārraižu datumi: 01.10.2019, 01.11.2019, 02.12.2019, 01.04.2020, 01.05.2020, 01.06.2020.

“Labrīt” ir trīs stundas gara ikrīta informatīvi analītiskā programma. Tajā žurnālisti vēsta par jaunāko, pašu svarīgāko, kas todien notiek – kāds laiks ārā, kas jauns Latvijā un pasaulē, kas interesants notiek mums visapkārt – “par visu, kas patiešām ir svarīgs, ietekmē mūsu dzīvi un palīdz sākt jaunu dienu.”

Klausīto programmu saturā īpaši jāizceļ 2019. gada 11. novembra intervija par godu “Latvijas Radio 1” 94 gadu jubilejai. Žurnālists intervēja Latvijas Radio valdes priekšsēdētāju Unu Klapkalni. Šāda veida saturs daudzviet ne tikai Latvijā varētu ātri pārtapt par glaimojošu un drīzāk mārketinga metodēm raksturīgu notikumu, taču konkrētajā gadījumā žurnālists uzdeva kritiskus jautājumus, nevis vadīja sarunu, vaicājot, kāpēc, lūk, tad mēs esam tik lieliski. Piemēram, uz žurnālista jautājumu, kā sabiedrībai vērtēt, vai ir vērts palielināt sabiedrisko mediju finansējumu, valdes priekšsēdētāja atbildēja daļēji, žurnālists no jautājuma neatkāpās, to precizēja un atkātoja vēlreiz. Šāda žurnālista pieeja stiprina uzticēšanos Latvijas Radio 1 saturam.

Tas pats novērojams 2019. gada 1. oktobra intervijā ar premjeru Krišjāni Kariņu. Galvenais sarunas temats: vai valdībai nevajadzētu iesaistīties tālākās tiesvedībās jautājumā par Indriķi Muižnieku Latvijas Universitātes rektora amatā. Žurnālists uzsāk interviju, paskaidrojot, ka tiesa apturējusi Muižniekam nelabvēlīgo valdības lēmumu, ar kuru viņu neapstiprināja amatā. Žurnālists induktīvi secina (nevis izsaka personisko viedokli), ka izskatās tā, ka valdība nonākusi neveiklā situācijā, tālāk gaidot premjera komentāru par šādu secinājumu. Premjers skaidru un tiešu komentāru nesniedza, bet žurnālists no jautājuma neatkāpās, prasot tomēr atbildēt. Šādas interviju epizodes atkātojas viscaur vairākās klausītajās programmas pārraidēs, tās ir atbilstošas rīta cēlienam, kurā starp laika, dienas notikumu un sporta ziņām tiek piedāvāts dinamiska rakstura saturs. Domājot par multimedialitāti – lai gan sīka nianse, tomēr pamanāms un pozitīvi vērtējams, ka pie intervijas ieraksta vietnē “Replay.lsm.lv” pievienota premjera fotogrāfija, kas uzņemta 2018. gada pavasarī atvērtajā

Multimediju studijā. Jā, sākums no vienas puses, bet no otras puses tas parāda, ka pašu resursi tiek pārdomāti izmantoti. Šādi radio personāla uzņemtās fotogrāfijas no studijas izmantotas daudzkārt, piemēram, skatītajā periodā arī 1. aprīļa intervijā ar NBS komandieri Leonīdu Kalniņu kā arī citkārt. Diemžēl atkārtoti jānorāda, ka arī šīs programmas saistībā redzama tā pati kļūme, kas citos klausītajos šīs recenzijas raidījumos, - programmas saturs tikai daļēji pārņemts uz "Replay.lsm.lv". Līdz ar to lietotājam, kas šajā resursā vēlētos iepazīties ar programmas saturu, varētu rasties vien daļējs priekšstats par redakcijas veikumu.

Apskatāmo raidījumu izlasē jāpiemin arī 2020. gada 1. aprīļa sižets, kurā intervēta LTV krievu valodas satura galvenā redaktore Olga Proskurova. Raidījumā nozīmīgs uzsvars vērsts uz jautājumu par krievvalodīgo auditoriju un medijpratību ārkārtējās situācijas laikā. Pirmkārt, šī ir prasmīga sabiedrisko mediju darbinieku iesaistīšana ekspertu lomā blakus esošos kanālos, otrkārt, ārkārtējās situācijas sākumā bija pamatoti jautājumi par Latvijas valsts komunikāciju krievu valodā, kā arī sabiedrisko un komerciālo mediju darbību šajā laikā. Saruna un skaidrojums par šiem jautājumiem bija būtisks, jo tā aktualizēšana un loma Covid-19 sākumā bija un aizvien ir neskaidra.

1. maijā klausāma ieraksta intervija ar Valsts prezidentu Egilu Levitu, temats - parlamentārisma demokrātijas simtgade un 30 gadi kopš neatkarības atjaunošanas. Ņemot vērā, ka ārkārtējās situācijas laikā pulcēšanās pasākuma bija liegti, (tātad arī 4. maijam par godu nekādas parādes nenotika) ir būtiski, ka sabiedriskais medijs piedāvāja intervijas ar valsts augstākajām amatpersonām, kas vēltas tieši nacionāli būtiskiem notikumiem Latvijas vēsturē, nevis tikai aktuālajai Covid-19 diktētajai politiskajai un mediju dienas kārtībai. Tomēr jāpiebilst, ka konkrētajai 14 minūšu garajai intervijai ir pamanāmi režijas kvalitātes un vēstījuma dinamikas trūkumi. Saruna programmas ietvaros ir monotona, tajā nav izmantoti skaņas papildus risinājumi, bet intervijas formāts šķiet vienmuļš. Programma "Labrīt" regulāri pievēršas stāstiem par vēsturi, taču tiem pārsvarā piešķirta dinamika, kas nav novērojama minētajā intervijā. Kā dinamikas pretstats šai intervijai (tiesa gan, šajā gadījumā izmantots cits formāts) būtu minams 1. aprīļa sižets: "Vai sižeti par neatkarības atgūšanu aizsniedza arī vietējo cittautiešu informatīvo telpu?". Tajā izmantotas arhīva ierakstu epizodes, autora iespaidi, jaunas intervijas. Tieši šāda tipa stāsti palīdz uzrunāt un aizraut klausītāju, un programmas veidotāji to teicami nodrošina.

"Dienas notikumu apskats"

Klausīto pārraižu datumi: 7.10.2019 - 11.10.2019; 1.06.2020 – 5.06.2020

"Dienas notikumu apskats" ir programma, kas apskata dienas notikumus – tas darīts pusstundu garā informatīvi analītiskā programmā ar korespondentu ziņojumiem, reportāžām, notikumu analīzi un nozīmīgu procesu skaidrojumu. Arī šai programmai nav nodrošināta pilnvērtīga atrašanās sabiedrisko mediju satura atskaņotāja "Replay.lsm.lv" programmā sarakstā. Konkrētās programmas gadījumā pēdējie raidījumi tur šīs recenzijas tapšanas laikā, 2020. gada augustā, atrodamī no 2018. gada nogales. Ņemot vērā solījumu klausītājiem, lasītājiem un skatītājiem, ka "Replay.lsm.lv" ir vietne, kurā iespējams skatīties un klausīties LTV un Latvijas Radio saturu vienuviet, aicināms tehnisko nepilnību novērst.

"Dienas notikumu apskats" teicami izpilda vienu no radio ziņu pamatlikumiem – informāciju pasniegt īsi un kodolīgi. Programmas ziņu diktori šo nosacījumu ievēro, darba dienu beigās dzirdamā informācija ir pasniegta uztveramā un ātri saprotamā formātā. Diktors nevis nolasa ziņu aģentūras sagatavotas ziņas, bet šajā pārraidē izskanējušais saturs ir skaidrs Latvijas Radio oriģinālsaturs, kuru sagatavojusi profesionālu reportieru komanda. Tāpat programmā veiksmīgi izmantoti radioarhīva materiāli. Piemēram, 2019. gada 7. oktobra sižetā par to, ka noraidīta bijušā Daugavpils mēra Riharda Eigima prasība pret Valsts valodas centru (VVC), kopā ar žurnālistu sagatavotajiem materiāliem izmantots radio ieraksts, kurā dzirdama stāsta centrā esošā VVC vērtētā Eigima runa. Tas sniedza klausītājiem iespēju nevis tikai dzirdēt un spriest par notikušo, bet arī tuvāk iejusties vērtētāja lomā.

Klausītājā laika posmā 8. oktobra programmā ziņu izlaidumā dzirdams sižets par Latvijas Radio darbiniekiem, kas brīdina par protesta akcijām un streiku, lai panāktu finansējuma palielinājumu. Programmā sniegts īss notikuma izklāsts, kā arī Latvijas Radio arodbiedrības valdes pārstāves Ilgas Augustes paziņojums. Ziņas rāmējums neietvēra kādus papildus emocionālus elementus, bet bija formulēts īsi un skaidri. Ņemot vērā, ka šajā gadījumā medija žurnālisti vēsta par to, ko tā paša medija žurnālisti vēlas panākt un ko pieprasa, jāsecina, ka no dzirdētās programmas epizodes var vērtēt, ka ar šādu neordināru situāciju ziņu dienests ticis galā ļoti labi.

9. oktobra ziņu sarakstā dzirdams, kā reportiera Jāņa Kinča izpildījumā Latvijas Radio atkal vēsta par Eigimu. Taču šoreiz citu notikumu dēļ: aizdomās par kukuļdošanu KNAB viņu aizturējis. Šī sižeta saistībā teicami vērtējuma ne tikai saturiskā vērtība, bet arī scenārija dramaturģijas kvalitāte – brīdī, kad persona žurnālistam neatbild uz telefona zvanu, sižetā dzirdams īss fragments no automātiskā atbildētāja, kas kāpina stāsta līnijas spriedzi, liekot domāt, kas notiks pēc konkrētā fragmenta. Līdzīgi tas notiek brīdī, kad advokātu birojs žurnālistam atsaka sarunu ar intervijai vēlamu personu, tad sākotnēji pirms sarunas ar biroja pārstāvi dzirdams telefona savienojuma signāls. Abu klausīto nedēļu kopskatā kā teicams ir vērtējams producentu darbs ar ziņu atlasī. Tā paša 9. oktobra programmā iestarpinātas ziņas ne tikai par Eigima aizturēšanu, bet arī sabiedrisko mediju pārvaldību, nekārtībām futbola saimniecībā un politikā, situāciju Sīrijas ziemeļos, bēgļu krīzi un Nobela prēmiju. Šāda ziņu atlase ir daudzveidīga un ar tādu pievienoto vērtību, lai klausītājam, iespējams, darba dienas vakarā dodoties mājup no darba, sniegtu kopskatu par būtiskākajiem notikumiem valstī ne tikai politiskā un ekonomikas līmenī.

2020. gada pirmā pusgada klausītie raidījumi jūnija pirmajā nedēļā no kvalitātes kritēriju pozīcijām neatšķiras no 2019. gada otrā pusgada – tie ir teicami. Katru nedēļas darbdienas vakaru ziņas sākās ar aktualitātēm, kas saistītas ar Covid-19, kas arī ir loģiski un pamatoti pret sabiedrības interesēm un vajadzībām dotajā laika periodā. Konkrētajā programmā pārsvarā dzirdama sekošana politiskajai un sabiedriskajai dienas kārtībai, nevis šīs kārtības radīšana un tiešā veidošana, piemēram, jaunu vai vecu un piemirstu tematu aktualizēšana. Tas arī nav traucējoši, jo ar to analītiski nodarbojas citi Latvijas Radio 1 raidījumi, tostarp šīs recenzijas laikā klausītie “Atvērtie faili” un “Krustpunktā”.

Secinājumi

Vairums no Latvijas Radio 1 aplūkotajiem tematiem ir sabiedriski nozīmīga informācija, kas pasniegta aizraujošos formātos. Vienlaikus jāatceras, ka mūsdienu digitālajā laikmetā, īpaši jaunā paaudze, patērē informāciju pēc pieprasījuma – tāpēc jādomā par spēju šajā tehnoloģiju skrējienā nepazaudēt profesionālu darbinieku radīto saturu.

Latvijas Radio 1 programmu vadītājiem piemīt teicama prasme vadīt intervijas, sarunas un diskusijas. Klausītajos raidījumos redzama tiekšanās uz analītisku un pētnieciskās žurnālistikas darbu. Redzama un augsti vērtējama prasme uzrunāt, ieinteresēt un piesaistīt auditorijas uzmanību, taču šajā konkrētajā kritērijā īpaši jāvelta visas pūles, lai centieni kļūtu labākiem neapsīktu. Lai gan no vienas puses, Latvijā ārpus sabiedriskā radio nav neviena tāda komercradio, kas ziņu un sabiedrībai nozīmīga satura kvalitātē spētu veidot konkurenci, tā – konkurence – nav neeksistējoša. Tieši otrādi. Līdz ar tehnoloģiju attīstību, citi uz attīstību vērsti komercmediji, kā arī no mediju piederības neatkarīgie satura veidotāji attīsta podkāstus, kā arī citus audio formāta produktus. Latvijas Radio 1 ir novērojama spēja sekot līdz šīm attīstības tendencēm, īpaši raidījumā “Krustpunktā”, taču visām klausītājam programmām, visticamāk, arī visam Latvijas Radio 1 kopumā ir rekomendējama sociālo mediju stratēģijas pārskatīšana un efektīvizēšana, lai programmām noturētu un palielinātu auditoriju.

Recenzijas laikā bija atrodami daži programmu izpildījuma nelieli trūkumi, taču tie ir pamanāmi ārkārtīgi reti. Drīzāk šajā tekstā pieminēti, lai atgādinātu, ka tiekšanās uz izcilību ir nepārtraukta. Visās klausītajās programmās bija klātesoša sabiedriskajā pasūtījumā 2020. gadam uzsvērtā Latvijas Radio misija: veicināt sabiedrības izaugsmi, radot profesionālu daudzveidīgu saturu un vietu diskusijām.

Recenzents:

Filips Lastovskis,

“Delfi plus” redaktors

Latvijas Žurnālistu asociācijas valdes loceklis.